עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

והאידנא הוא דליוה פרסאי. שלקחוהו ממקומו וכגלוהו למעלה מחקרא ולהכי לא בעי לתחת פרת עד היכן לפי שפרת נופל בחדקל ועוד בכל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תתאה כדאמר לעיל: **להך גיסא דפרת עד היכא.** בשפתה כלפי מערב עד היכן מתפשט רחבה של בבל: **מאי דעתך.** שבאת ליטלא: **משום כירס.** שמא כירס שיושבת בהך גיסא מיכעיא לך: **מייתסי דפומבדיתא.** שהיא בין שתי הנהרות מכירס נסבי ש"מ מוחזקין הם בה בחזקת יחוס: **כמחלוקת ליוחסין.** כתרכה וראבה של בבל: **כך מחלוקת לגיטין.** דקיימא לן (גיטין דף כ.) המכיא גט משאר ארצות צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם לפי שאין בקיאין בשמה והמכיא גט מארץ ישראל לבבל אינו צריך לומר ובבל הרי היא כארץ ישראל לגיטין) שאף הם היו חכמים ובקיאין בשמה: **עד ארבא סגיינא.** אגם של קנים וערבה שקורין אוסר"א: **סגיינא דגישרא.** שני אגמים היו למטה מהגשר זה למטה מזה: **חכיל ימא.** שם מקוס: **פכילתא דבבל.** מכלילא ותפארתה של בבל ליוחסין: **שוניא וגוביא וצילורא.** מקומות הם: **פכילתא דחכיל ימא.** תפארת של חכיל ימא: **איתתא בעא מינייהו.** כותיים לא נתערבו בהם אבל הקול יצא על ידי שנאל כותי אחד אשה מהם אבל הם לא נתנו לו. ויש אומרים רב פפא בעא מנייהו איתתא ולא יהבי ליה לכך היה מוציא עליהם שמן בפול וקשה בעיני לומר כן: **כגולה.** פומבדיתא קרי גולה בלשון הגיה (דף נג.): **מאיהי דקירא.** מקום על נהר פרת למעלה מכל המקומות המזכרים למעלה: **ואמר ר' יוחנן.** לעיל) מיחסותא דבבל נפרת עד מערבתא דגדמא ומו לא: **אמר אביי רצועה נפקא.** בגלגסון ממערבתא דגדמא ומקפת את הפסולין עד מעלה מאיהי דקירא שהיא מן הפסולין ושוב משוט בפי הרצועה על פרת: **חלזון.** נהר: **וינתס במלח ובמכור.** בעשרת השבטים שהגלה סנחריב משתעי: **וכולן לפסול.** כל מקום שגלו השבטים נטמעו עובדי כוכבים בבנותיהם ועובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אפילו למ"ד (יבמות דף מה.) הולד ממזר לא הוי פגום מיהא הוי: **ומלא עלעין בפומה.** נחיה (ב) השניה שבמרגלה דגיאל כתיב והיא בבל: **כפומה בין שיניה.** בפומה משמע מבפנים בין שיניה משמע שבולטות מבחוץ: **בולעתן.** מושלא עליהם: **ומסורבלים כדוב.** בעלי בשר. לשון עוני ושומן הוא ובעלמא (שבת דף קמ:) נמי אמרי' קטן מסורבל בבשר המלובש בבשר כסרבל: דוב אין לו מנוחה כשהוא קשור הולך ובא תמיד סביבותיו: **דובא ניידא.** דוב נודד: **הראני פרסיים.** בעל משלות ודומיות היה לוי וקאמר לו רבי משול לי פרסיים למה הם דומים: **כחיילות של בית דוד.** גבורים (ב): **חכרין.** אומה הסמוכה לפרסיים ומשחיתים הם וטרפנים הם יותר מפרסיים: **לבעירים.** מלובשים שחורים ודומים לשדים: **דומים למלאכי השרת.** לבושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת וכתיב (יחזקאל ט) והאיש לבוש הבדים. והכי נמי אמרינן בגמרא מדליקין (שבת דף סה:) על רבי יהודה שהיה מתעטף ויושב בסדינים המלויינין ודומה למלאך כו' ובגדרים (דף כ:) נמי אמרינן מאן מלאכי השרת רבנן ואמאי קרי להו מלאכי השרת משום דמלויינין כמלאכי השרת במלבושים נאים (ג): **כי קא ניחא נפשיה.** מזרקה גבאה בפומיה: **הומניא.** עיר שמה כך: **מסגריא.** עיר היא וכל הגך כולהו מקומות ניהו: **בירתא דסטיא.** על שם שסרו מאחרי המקום ופירש רבי הילאך סרו: **דאקפי פירא דכוורי ואזיל וליידי בשבתא ושמתינהו וכו'.** הליף הביבר דגים הרבה והלכו ולדו: **דאקפי.** הליף כדמתרגמינן ויקף הכרזל (מלכים ב ו) וקפא פרזלא: **פירא.** בריכה עשויה לגדל דגים ובלע"ז ביב"ר: **ואישתמוד.** נשתמדו:

היוס

והאידנא הוא דליוה פרסאי אמר ליה אביי לרב יוסף להא גיסא דפרת עד היכא אמר ליה מאי דעתיך משום בירס מייחסי דפומבדיתא מבירס נסבי אמר רב פפא כמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לענין גיטין ורב יוסף אמר מחלוקת ליוחסין אבל לגיטין דברי הכל עד ארבא תניינא דגישרא אמר רמי בר אבא חביל ימא תכילתא דבבל שוניא וגוביא תכילתא דחביל ימא רבינא אמר אף ציצורא תניא נמי הכי חנן בן פנחס אומר חביל ימא תכילתא דבבל שוניא וגוביא וציצורא תכילתא דחביל ימא אמר רב פפא והאידנא איערבי בהו כותאי ולא היא איתתא הוא דבעא מינייהו ולא יהבו ליה מאי חביל ימא אמר רב פפא זו פרת דבורסי ההוא גברא דאמר להו אנא מן שוט מישוט עמד רבי יצחק נפחא על רגליו ואמר שוט מישוט בין הנהרות עומדת וכי בין הנהרות עומדת מאי הוי אמר אביי אמר ר' חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי בר' חנינא בין הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין והיכא קיימא אמר ר' יוחנן מאיהי דקירא ולעיל והא אמר רבי יוחנן רצועה עד מעברתא דגזמא אמר אביי רצועה נפקא אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל חלזון אמר רב חלזון ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין א"ל אביי לא תציתו ליה יבמה היא דנפלה ליה התם א"ל אטו דידי היא דרב חננאל היא אזיל שיילוה לרב חננאל אמר להו הכי אמר רב חלזון ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין ופליגא דר' אבא בר כהנא דאמר ר' אבא בר כהנא מאי דכתיב וינתם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי חלח זו חלזון חבור זו הדייב נהר גוזן זו גינזק ערי מדי זו חמדן וחברותיה ואמרי לה זו נהוונד וחברותיה מאי חברותיה אמר שמואל כרך מושכי חוסקי ורומקי אמר רבי יוחנן וכולם לפסול קסלקא דעתא מושכי היינו מושכני והאמר ר' חייא בר אבין אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסין אלא מושכי לחוד ומושכני לחוד ותלת עלעין בפומה בין שיניה אמר רבי יוחנן זו חלזון הדייב ונציבין שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן וארו חיוא אחרי תנינא דמיה לדוב תני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב ר' אמי כי הוה חזי פרסא דרכיב אמר היינו דובא ניידא א"ל רבי ללוי הראני פרסיים אמר ליה דומים לחיילות של בית דוד הראני חברין דומין למלאכי חבלה הראני ישמעאלים דומין לשעירים של בית הכסא הראני תלמידי חכמים שבבבל דומים למלאכי השרת כי הוה ניחא נפשיה דרבי אמר הומניא איכא בבבל כולה עמונאי היא מסגריא איכא בבבל כולה דממזירא היא בירקא איכא בבבל שני אחים יש שמחליפים נשותיהם זה לזה בירתא דסטיא איכא בבבל היום סרו מאחרי המקום דאקפי פירא בכוורי בשבתא ואזיל וצדו בהו בשבתא ושמתינהו ר' אחי ברבי יאשיה ואישתמוד אקרא דאגמא איכא בבבל אדא בר אהבה יש בה

היוס

להך גיסא דפרת עד היכן. פי' נקונטרס להכי לא בעי לתחת פרת עד היכא לפי שפרת נופל בחדקל ועוד בכל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תתאה כדאמר לעיל: **איתתא בעא מינייהו ולא יהבו ליה.** ולכך הוצרכו עליהם לעז וי"מ דקאי אדרב פפא ולא נהירא דמ"ו שיעלה בדעתו של אותו לדיק להוציא לעז עליהם שלא כדין: **בין** הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין. ולריך לומר דשני מקומות הן דאי משוט חדקל ופרת לא הוה בעי גמרא וכי בין הנהרות מאי הוי דפשיטא לכולי עלמא דמייחסי דלעיל נמי לא בעי אלא מן הלדדין אבל בין הנהרות פשיטא ליה דמייחסין הן:

היוס

מסורת הש"ס

א) [ע' ברכות נט ע"ב], ב) [ע' תוס' ר"ה כג: ד"ה זו], ג) ניטין ו., ד) [פי' תכלת כלאים מה: תכלת מוכחר שבגלימה כך זו מוכחרת של אלות של בבל פי' אחר אחרית בבל. ערוך], ה) [בבת"י: דבורסיף. בדפו"ר ליתא דבורסיף. ובוסף כלפיהו ע"פ הרש"ב. ובוסף מבר בפהדרין קב ע"א ע"ש], ו) [ע' הערוך ערך דקר ג. מהלא] [וכ"ה בבת"י, ולפנינו בערוך שם מהרש"ל], ז) [לעיל עא ע"ב], ח) ניטין ז: נדה מ., ט) [אמר רב: ליתא בבת"י], י) [מיהוונד: ליתא בבת"י, וכן מוחקו המהרש"ל], כ) יבמות נח:, ל) [בבת"י: חדייב. וכ"ה ביבמות ובערוך], מ) [בבת"י: חדקר, וכ"ה ביבמות], נ) לעיל עא: ע"ב, ס) ע"ז כ: מגילה יא., ע) [בבת"י וכע"י: דעמונאי], פ) [בבת"י: סקגריא], צ) [בבת"י וכע"י: סקגריא], ק) [בבת"י טסף: בה. וכע"י: סס], ר) [כרב ניטין ו ע"א, ע"ש], ש) [דף עא:], ת) [בדפו"ר: הרא"שונה. ולפנינו כרש"ל. ובהרש"ם נדפס בסוה"ד פרק ע"ש], א) [בר' לעיל מט ע"ב], ב) [וע"ע שבת קמה ע"ב, ובהרש"ם שם ד"ה מלויין].

מוסף רש"י

וכולם לפסול. רוגן ממזרים שנטמעו עשרת השבטים בעובדות כוכבים (ל"ל בעת עשרת השבטים בעובדי כוכבים) ונעיהן הרי הן כישראלים ובוכ בהן לפיסול ממזרות, והן לא מהרי ונשאו זה אחותו או כמו והרי הן ממזרים (יבמות יז.). שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן. ג' מדיות היו תמיד מורדות בה ומשלימות עמה (דניאל ז ה), ואדו. והנה, אחרי. אחרת (ע"ז ב:). ומסורבלין. מלוכסן בבגד (מגילה יא.), שמיעים כמו ובשם קלו:) קטן המסורבל בבגד, ולשון מלגוס הוא כמו (לעיל ג) כפיהו בסרבליהן (ע"ז ב:). ואין להם מנוחה כדוב. דוב אין לו מנוחה אלא הולך ובא כל שעה (שם).

תורה אור השלם

1. וַיֵּגֶל מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת יִשְׂרָאֵל אַשּׁוּרָה וַיַּנְחֵם בְּחַלַּח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מָדָי:
מלכים ב יח יא
2. וְאֵרוּ חַיָּה אֲחֵרֵי תִנְיָנָה דָּמְיָה לְדֹב וְלִשְׁטַר חַד הֲקִמַת וּתְלָת עַלְעִין בְּפֻמָּהּ בֵּין שִׁנָּהּ וְכֵן אֲמַרִין לַהּ קוּמִי אֲכָלִי בְּשַׂר שַׂגִּיא: דניאל ז ה

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בין וכו' וצ"ל דשני מקומות הן. עיין עירובין דף יט ע"א תד"ה אם כין הנהרות:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ותלת וכו' כתיב הראשונה שבמגלה וכו' והיא בגל וקשי' בפומה כל"ל הד"מ:

לעזי רש"י

אושר"א [אשוריי"ר]. שרה ערבות.
ביב"ר [ויבריי"ר]. ברכת דגים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com